

Nr 6.

Ankom till Riksdagens kansli den 10 mars 1913 kl. 11 f. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 6 i anledning av herrar Steffens och Anders Lindblads motion, nr 93, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning, huruvida och under vilka villkor må bestämmas, att minimilöner skola genom särskilda representativa myndigheter (»lönenämnder» eller »yrkesnämnder») kunna fastställas för manliga och kvinnliga lönarbetare m. m.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 93, som hänvisats till behandling av kammarens andra tillfälliga utskott, hava herrar Steffen och Anders Lindblad hemställt, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida och under vilka villkor må bestämmas, att minimilöner skola, genom särskilda, representativa myndigheter (»lönenämnder» eller »yrkesnämnder»), kunna fastställas för manliga och kvinnliga lönarbetare och biträden eller löntjänare med inkomster ej överstigande vissa belopp samt tillhörande de yrken och befattningar, inom vilka, genom särskilt förfarande, »lönenämnder» bli tillsatta. *Motionen.*

Beträffande den närmare motiveringen för denna framställning får utskottet hänvisa till motionen.

Motionärerna framhålla, att den i utlandet redan existerande lagstiftningen, som påbjuder eller tillstodjer fastställande av lagligt bindande minimilöner, i intet enda fall är principiellt begränsad till det

*Utskottets
yttrande.*

hemindustriella arbetet, utan omfattar och kan omfatta detta tillsammans med likartat fabriks- och verkstadsarbete, såväl som detta senare enbart. Dock synes det utskottet framgå såväl av den i motionen lämnade redogörelsen för den utländska lagstiftningen i ämnet som av motionens avfattning i övrigt, att det är i främsta rummet med avseende å det hemindustriella arbetet, motionärerna ansett sig böra föreslå en lagstiftning om minimilöner även för vårt land.

Statsmyndigheterna hava redan sin uppmärksamhet fästad vid de på vissa håll i Sverige otillfredsställande omständigheter, varunder hemarbetet utövas. Den av Kungl. Maj:t i januari 1905 tillsatta kommittén för revision av lagarna angående skydd mot yrkesfara och angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke m. m. (den s. k. yrkesfarekommittén) har även haft frågan om vidtagande av åtgärder i syfte att förbättra de hemindustriella arbetsförhållandena under omprövning.

I sitt år 1909 avgivna betänkande har kommittén framhållit, att beträffande hemindustriellt arbete det måhända kunde ligga närmast till hands att efter exempel från vissa andra länder föreslå i lag eller genom lagstadgade nämnder fastställda minimiavlöningar, men att kommittén dock icke ansett sig böra framlägga förslag därom. Kommittén yttrar vidare: »Kännedomen om utbredningen av det hemindustriella arbetet här i landet och om de villkor, varunder detsamma utövas, är för närvarande alltför ofullständig för att kommittén skulle våga därpå bygga någon lagstiftning i nämnda, för oss alldeles främmande riktning. En sådan lagstiftning skulle för öfrigt, enligt kommitténs åsikt, ej blott väl mycket avvika från gängse uppfattning angående arbetsavtalens frihet, utan även, åtminstone under tider av arbetsbrist, komma att föga iakttagas, men giva upphov åt talrika lagöverträdelser och försök att kringgå lagen.»

Kommittén avgav i stället ett förslag till lag angående hemindustriellt arbete, däri bland annat stadgades, att varje arbetare, som användes till hemindustriellt arbete, skulle förses med en lönebok, vari det åläge arbetsgivaren att anteckna träffad överenskommelse rörande arbetslön m. m. Beträffande sådana slag av företag, åt vilka hemindustriella arbeten utföras för framställning av ensartade varor i större myckenhet, skulle Konungen äga föreskriva, att prislista upptagande de inom företaget tillämpade lägsta lönesatser för olika slag av dylika arbeten skulle finnas anslagen å lämplig för arbetarne tillgänglig plats. Ändamålet

med dessa stadganden skulle, enligt kommitténs förmenande, vara att på ett effektivt sätt främja likställighet i arbetsvillkor för skilda arbetare samt genom den offentlighet, särskilt listorna i viss mån skulle giva åt lönesatserna, även verka förbättring av dessa.

Vid ärendets föredragning i statsrådet den 29 mars 1912 yttrade chefen för finansdepartementet härom:

»Kommitténs förslag till lag angående hemindustriellt arbete berör ett för den svenska skyddslagstiftningen hittills främmande ämne. Hemindustrien har under de senare åren varit föremål för mycket lagstiftningsarbete i andra länder, och jag tror, att man även här i Sverige kan hava anledning att uppmärksamma de förhållanden, varunder denna industri bedrives. En mångfald undersökningar, däribland även beträffande vissa områden för sådan industri i vårt land, utvisa nämligen, att det hemindustriella arbetet i stor utsträckning utövas på ett sätt, som med hänsyn till lokal, arbetstid, minderårigas och kvinnors användande samt synnerligast i avseende å arbetslönen från samhällelig synpunkt måste betecknas såsom otillfredsställande. Den fortskridande utvecklingen av skyddslagstiftningen för verkstadsarbetet anses för öfrigt leda till ökning av hemindustrien, särskilt på så sätt, att minderåriga och kvinnor, vilkas sysselsättande med verkstadsarbete försvåras eller omöjliggöres genom skyddslagstiftningen, tvingas taga sin tillflykt till det hemindustriella arbetet.

Kommittén torde sålunda ej saknat skäl att framlägga sitt här ifrågavarande lagförslag — en direkt anledning därtill hade dessutom givits genom en till kommittén remitterad, af centralförbundet för socialt arbete gjord underdånig framställning angående lagstiftning för hemarbetet. I sitt underdåniga utlåtande över kommitténs betänkande förklarar sig även kommerskollegium ej hava något att i huvudsak erinra mot lagförslaget.

Emellertid framhåller kommittén själv, såsom motivering till att kommittén ej vågat föreslå mer långt gående åtgärder, att kändedomen om utbredningen av det hemindustriella arbetet här i landet och om de villkor, varunder detsamma utövades, för närvarande vore alltför ofullständig. Ehuru kommittén onekligen vid avfattandet av sitt förslag till lag angående hemindustriellt arbete gått till väga med ganska stor varsamhet, anser jag mig, med hänsyn till nyss berörda bristande kändedom, ej kunna på frågans nuvarande ståndpunkt tillstyrka förslagets

upphöjande till lag. Detsamma har även på vissa håll, där hemindustri i någon större omfattning förekommer, framkallat starkt ogillande från näringsidkarnas sida.

Då lagstiftningsåtgärder mot missförhållandena inom hemindustrien, såsom redan antytts, emellertid lära vara av behovet påkallade, torde en såvitt möjligt fullständig och tillförlitlig undersökning av de förhållanden, varunder det hemindustriella arbetet bedrivs här i Sverige, böra utan dröjsmål igångsättas. Jag anhåller att få återkomma härtill i en särskild framställning.»

Den av departementschefen omnämnda undersökningen har sedermera anförtrotts åt kommerskollegium (nu socialstyrelsen). Undersökningen, som avser en allsidig utredning av hemindustriellt arbete, dess förekomst och utbredning i vårt land, ävensom hemarbetarnes sociala och ekonomiska förhållanden, väntas, enligt vad utskottet inhämtat, bliva färdig under instundande sommar.

Under sådana förhållanden synes det utskottet lämpligt, att Riksdagen avvaktar denna utredning samt de förslag, vartill densamma möjligen kan giva anledning, innan Riksdagen gör ett uttalande i den synnerligen omfattande och svårlösta fråga motionärerna framställt.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att herrar Steffens och Anders Lindblads förevarande motion icke måtte till någon Första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 mars 1913.

På utskottets vägnar:

FABIAN DE GEER.

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet hava närvarit herrar: frih. Fabian De Geer, Danström, Rosén, greve Spens, Forssman, Meurling och Klefbeck.

Reservation

av herrar *Rosén* och *Klejbeck*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att Första kammaren för sin del måtte besluta, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, om och i vad mån det jämväl i vårt land må anses påkallat att för särskilda arbetsområden, med hänsyn till där rådande arbets- och löneförhållanden eller eljest, meddela bestämmelser i syfte att, till förekommande av uppenbara missförhållanden, göra reglerandet av minimilöner, eventuellt lönefrågor för lönearbetare eller biträden inom sådant arbetsområde, i större eller mindre utsträckning beroende av beslut eller annan åtgärd från särskilda, för ändamålet inrättade organ.
